

Besedništvo i retorika

Reč, rečitost, govor, beseda, retorika, besedništvo, elokvencija, oratorstvo ... Koliko li još pojmova pokušava da opiše jednu od najčudesnijih ljudskih osobina i delatnosti, onu po kojoj se čovek razlikuje od svih drugih vrsta? Božanski dar da mogu međusobno da se sporazumeju pomoću reči ili, kako bi se danas modernije reklo – da verbalno komuniciraju, od vjkada je jedan broj ljudi prihvatio kao poklon sa neba, kao vazduh ili vodu, i njime se koristio u izvornom obliku, dok su drugi vodili računa o tome kako da upotrebljavaju tu dragocenu sposobnost i moć.

Imenica rhetor – besednik, u izvorima se najranije javlja kod Homera. Tek početkom IV veka pre n.e. Isokrat koristi reč rhetoreia – rečitost, elokvencija, a potom počinje da se upotrebljava i pojam retorike - retorika. Prema nekim mišljenjima, reč retorike je sačinio tek Platon u dijalogu Gorgija, posle čega taj termin ulazi u najširu upotrebu, pogotovo od Aristotela.

Retorika predstavlja teoriju, skup pravila o lepom govoru, a besedništvo (govorništvo) praksu u kojoj se ta pravila primenjuju. Već su sofisti najpre nastojali da govorom ubeđuju slušaoce, a potom da na druge prenose svoja iskustva kako se uspešno govori. Skoro svaki od njih je otkrivao izvesna pravila o tome kako se slušaoci najefektnije pridobijaju izgovorenom rečju. Iz toga su nastali prvi priručnici besedništva – retorike techne. Sofisti su prvi počeli da izgrađuju retoriku kao sistem pravila koja olakšavaju da se beseda uspešno sastavi i održi, dok je proizvod tih primenjenih pravila bio sam govor, odnosno besedništvo. Istorijski posmatrano, besedništvo prethodi retorici. Najpre se razvijala govornička praksa, da bi se tek kasnije, na osnovu nje, oformila i izgradila govornička pravila i uputstva, retorika.

Retorika razvrstava govore prema raznim kriterijumima. Od antike do danas se klasifikuju na informativni govor (u rimskoj podeli: docere), govor koji uverava i pokreće na akciju (rimsko movere) i zabavljački govor (delectare). Još od antičkih vremena ustalila se podela na tri osnovne vrste govorništva – sudsko, političko i prigodno. Ova klasifikacija, koju je naročito afirmisao Aristotel (mada je postojala i pre njega), održala se do danas. Prema njegovim rečima, sudsko besedništvo je svako ono u kome »susrećemo optužbu i odbranu«, političko je ono u kome se »na nešto podstiče ili od nečega odvraća«, a prigodno ono koje »nešto hvali ili kudi« (Retorika I 3, 5). Za ove vrste besedništva koriste se i pojmovi forenzično besedništvo (sudsko), deliberativno besedništvo (političko) i epideiktičko (prigodno, koje se često naziva i pohvalno ili svečano). Grčki ekvivalenti su bili genos dikanikon za sudski govor, genos symbouleutikon (bukvalno: savetodavni, nagovarajući) za političku besedu i genos panegyrikon za prigodni – pohvalni govor.

Svaka beseda se sastoji iz dve osnovne komponente: logičke i estetske, odnosno sadržine i forme ili, još jasnije, od onog 'šta se govori' i onoga 'kako se govori'. U raznim vremenima, s obzirom na raznovrsne okolnosti, prednost se često davala jednoj ili drugoj komponenti. Celokupna isorija retorike se proglašava za nesamostalnu nauku ili pak, nauku nad naukama.

**----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----**

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com